

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, કોલકાતા

વિરુદ્ધ

મેસર્સ ગ્રાન્ડ પ્રાઇમ લિમિટેડ એન્ડ અધર્સ

જુલાઈ ૦૭, ૨૦૦૩

[એમ. બી. શાહ અને અરૂણ કુમાર, ન્યાયાધીશો]

કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨—કલમ ૧૧૧(ડી) અને (ઓ)—લાગુ થવાની
બાબત—આયાત પર પ્રતિબંધિત માલ—અગાઉથી લાયસન્સ—મંજૂરી
—માલની પુનઃ નિકાસની શરતને આધીન—પહેલાંની આયાતના
કિસ્સામાં આયાતકાર માલની પુનઃ નિકાસની શરતનું પાલન કરવામાં
નિષ્ફળ જાય—આયાતકાર અન્ય માલની આયાત કરે—માલ
કિલયરન્સની રાહ જોઈ રહ્યો હોય—નોટિસ—પહેલાંની આયાત અંગે

કાર્યવાહીના ભયથી આયાતકાર હાજર ન રહે—બિલ ઓફ એન્ટ્રી ફાઇલ ન કરવી—માલ જમ કરવો—ન્યાયીકરણ—રાય:આયાત પ્રતિબંધોનું ઉલ્લંઘન—જે લાયસન્સ સામે આયાત થઈ હતી તેમાં પણ બનાવટી હોવાનું જણાયું હતું, આમ કાયદાની વિરુદ્ધ આયાત માન્ય લાયસન્સ વિનાની હતી—આથી કલમ ૧૧૧(ડી) આકર્ષિત થઈ અને માલ જમ કરવા માટે જવાબદાર હતો—ટ્રિબ્યુનલનો આદેશ માલની પુનઃ નિકાસને મંજૂરી આપતો હતો તે અસ્થિર હતો.

એક પેઢીએ તેના માલિક દ્વારા એડવાન્સ લાઈસન્સ સામે અમુક માલની આયાત કરી હતી.તેણે કાચા રેશમના પાંચ માલને પરિવર્તન પછી ફરીથી નિકાસ કરવાની શરતને આધીન, ડ્યૂટી મુક્ત બંદર દ્વારા મંજૂરી આપી હતી.વિભાગને જાણ થઈ કે પેઢીએ છેતરપિંડીથી મેળવેલા એડવાન્સ લાઈસન્સ સામે કાચા રેશમના બે માલની આયાત કરી હતી અને નિકાસની જવાબદારી પૂરી કર્યા વિના ખુદ્દા બજારમાં માલ વેચ્યો હતો.વિભાગને ફરીથી જાણવા મળ્યું કે પેઢીએ બંદર દ્વારા રેશમ કાપડ અને તુસા રેશમના માલની આયાત કરી હતી અને આ માલની કિલયરન્સની રાહ જોવાઈ રહી હતી, પરંતુ આયાતકાર માલને મુક્ત કરાવવા માટે આવ્યો ન હતો.વિભાગે પેઢી અને તેના માલિકને સમન્સ જારી કર્યા હતા પરંતુ તેઓ હાજર થઈ શક્યા ન હતા અને તેઓ ક્યારેય હાજર થયા ન હતા.માલની આયાતમાં સામેલ અન્ય પક્ષોને પણ સમન્સ જારી કરવામાં આવ્યા હતા.પક્ષો

હાજર થયા અને તેમના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા.ત્યારબાદ, આ પેઢીને કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૧૧(ડી) હેઠળ બે માલસામાન જપ્ત કરવા અને દંડ લાદવા સામે કારણ બતાવવા માટે નોટિસ આપવામાં આવી હતી.પેઢીએ કારણદર્શક નોટિસનો જવાબ આપ્યો ન હતો.નિકાસકાર હોવાનો દાવો કરનાર પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ કસ્ટમ્સ કમિશનરને લખ્યું હતું કે તેઓ આયાતકારને શોધવામાં નિષ્ફળ ગયા છે અને કોઈ વૈકલ્પિક ખરીદનાર નથી, તેથી ઉપરોક્ત માલસામાનની ફરીથી નિકાસ/ફરીથી નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે.પ્રતિવાદી નંબર ૧નું પ્રતિનિધિત્વ વકીલ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું અને પ્રતિવાદી અને તેના નિર્દેશકને પૂરક કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ કસ્ટમ્સ કમિશનરે જણાવ્યું હતું કે આયાતકાર હકીકતોની ખોટી રજૂઆત અને દસ્તાવેજોની ખોટી રજૂઆત માટે દોષિત હોવાથી આયાત કાયદાની વિરુદ્ધ હતી અને તેથી માલ જપ્ત કરવા માટે જવાબદાર હતો.પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ રિટ અરજી દાખલ કરી હતી, જો કે કાર્યવાહી હજુ પણ કસ્ટમ્સ કમિશનર સમક્ષ પેન્ડિંગ હતી.કસ્ટમ્સ કમિશનરે આદેશ પસાર કર્યો હતો અને ત્યારબાદ હાઈકોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો કે પક્ષને આ આદેશ સામે અપીલ કરવાનો અધિકાર છે.તેણે વધુમાં નિર્દેશ આપ્યો હતો કે ટ્રિબ્યુનલ માત્ર એ મુદ્દા પર આગળ વધશે કે અરજદાર માલનો માલિક છે કે નહીં અને માલ ફરીથી નિકાસ કરવા માટે હકદાર છે કે નહીં.ટ્રિબ્યુનલ આધાર રાખે છે *યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ સંપત*

૨૫ દુગર કેસમાં માલની ફરીથી નિકાસ કરી શકાય છે અને લાદવામાં આવેલા દંડને રદ કરવામાં આવ્યા હતા.તેથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે દુગરના કેસ પર આધાર રાખવામાં ભૂલ કરી હતી કારણ કે બંને કેસ વચ્ચે સ્પષ્ટ તફાવત છે; માલની કોઈ માન્ય આયાત નથી, આમ આયાત કાયદાની વિરુદ્ધ છે; કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૧૧ (ડી) તાત્કાલિક કેસમાં લાગુ પડે છે; કસ્ટમ્સ એક્ટમાં માલની પુનઃ નિકાસ માટે કોઈ જોગવાઈ નથી, આમ પુનઃ નિકાસની મંજૂરીનો કોઈ પ્રશ્ન નથી.

પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ દલીલ કરી હતી કે આયાતકારે માલના ટાઈટલના દસ્તાવેજને નિવૃત્ત કર્યો નથી, જે બેંક દ્વારા મોકલવામાં આવ્યા હતા, તેથી નિકાસકાર માલ પર ટાઈટલ ધરાવે છે અને માલની ફરીથી નિકાસ કરવા માટે હકદાર છે.

અપીલને મંજૂરી આપતાં, કોર્ટે

હેલ્ડ:૧.૧.આ તાત્કાલિક કેસમાં, માલ સંબંધિત સમયગાળા માટે આયાત-નિકાસ નીતિ હેઠળ પ્રતિબંધિત સૂચિમાં છે.આ માલની આયાત માત્ર લાઈસન્સ સામે જ મંજૂર કરવામાં આવે છે, જે માલની પુનઃ નિકાસની શરતને આધીન આપવામાં આવે છે.આયાતકાર એ જ લાઈસન્સ હેઠળ પહેલેથી જ કરવામાં આવેલી આયાતની સામે તૈયાર અથવા અર્ધ-તૈયાર માલની પુનઃ નિકાસની શરતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.જ્યારે પ્રશ્નમાં રહેલી માલની આયાત કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આયાતકાર અગાઉની આયાત અંગે કાર્યવાહીના ભય

અને વર્તમાન આયાત અંગે કાર્યવાહી કરવામાં આવે તેવી સંભાવના હોવા છતાં નોટિસ હોવા છતાં પણ હાજર થયો ન હતો.આયાતની પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે કોઈ પ્રવેશ બિલ દાખલ કરવામાં આવ્યું ન હતું.આનાથી આયાત અંગે લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધ સામે આયાત થઈ.જે લાઈસન્સ સામે આયાત કરવામાં આવી હતી તેમાં પણ બનાવટી હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.આનાથી લાઈસન્સ અમાન્ય થઈ ગયું.આમ આયાત સ્પષ્ટપણે કાયદાની વિરુદ્ધ હતી કારણ કે તે માન્ય લાઈસન્સ વિનાની હતી અને લાઈસન્સ હેઠળ લાદવામાં આવેલી શરતો/પ્રતિબંધોનું ઉલ્લંઘન કરતી હતી.આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની કલમ ૩(૧) કેન્દ્ર સરકારને નિર્ધારિત ચીજવસ્તુઓની આયાત અને નિકાસ પર પ્રતિબંધ, નિયંત્રણ અથવા અન્યથા નિયંત્રણ માટે સત્તા આપે છે.આવી આયાત એ કાયદાની કલમ ૧૧૧ની જોગવાઈઓને આકર્ષે છે અને આમ, માલ જપ્ત કરવામાં વિભાગની કાર્યવાહી કાયદા અનુસાર હતી.ટ્રિબ્યુનલનો માલની પુનઃ નિકાસ કરવાની પરવાનગી આપતો આદેશ અને પ્રતિવાદી પર કમિશનર દ્વારા લાદવામાં આવેલા દંડની માફી ટકાવી શકાય તેમ નથી.[૪૦૭-સી, ડી, ઈ]

૧.૨.કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨માં માલની પુનઃ નિકાસ અંગેની કોઈ જોગવાઈ નથી.તે ગેરકાયદેસર રીતે આયાત કરવામાં આવતા માલસામાન અને કલમ

૧૧૧માં ગણાવેલા અન્ય વિવિધ કારણોસર જમ કરવાની સત્તા આપે છે.

[૪૦૮-એ]

૧.૩.પ્રતિવાદી નંબર ૧ કારણદર્શક નોટિસ જારી થયા પછી જ સામે આવ્યો હતો અને વકીલ દ્વારા હાજર થયો હતો અને માલની ફરીથી નિકાસ કરવાની પરવાનગી માટે પ્રાર્થના કરી હતી.વાસ્તવિક પક્ષ ક્યારેય આગળ આવ્યો નહીં.આનાથી શંકા ઊભી થાય છે કે આયાતકાર અને નિકાસકાર એક જ હતા અથવા તેઓ એકબીજા સાથે મળીને કામ કરી રહ્યા હતા.કોઈ પણ સંજોગોમાં, આ વ્યવહાર તેની વાસ્તવિકતા વિશે મનમાં શંકા છોડી દે છે.તે એવી છાપ આપે છે કે જ્યારે આયાતકાર મુશ્કેલીમાં મુકાયો ત્યારે નિકાસકારને પરિસ્થિતિને પુનઃપ્રાપ્ત કરવા માટે એક મોરચા તરીકે ગોઠવવામાં આવ્યો હતો.[૪૦૭-જી]

શેખ મોહમ્મદ.ઓમર વિરુદ્ધ કલકત્તાના કસ્ટમ્સ કલેક્ટર અને અન્ય, [૧૯૭૦] ૨ એસસીસી ૭૨૮ અને શેશાંક સી ફૂડ્સ પ્રા. લિ., કલ્કાટક વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય, [૧૯૮૬] ૧૧ એસસીસી ૭૫૫, સંદર્ભિત.

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ સંપત રાય દુગર, [૧૯૮૨] ૨ એસ.સી.સી. ૬૬, વિશિષ્ટ.

૧.૪.આયાતકારે બેંક મારફતે મોકલવામાં આવેલા માલના ટાઈટલના દસ્તાવેજને રિટાયર કર્યા નથી, તેથી નિકાસકાર માલનો ટાઈટલ ધરાવે છે અને માલની

ફરીથી નિકાસ કરવા માટે હકદાર છે, તે રજૂઆત સ્વીકારી શકાય નહીં.આ કિસ્સો ગેરકાયદેસર આયાતનો છે અને કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧(ડી) અને (ઓ) ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે લાગુ પડે છે.માલ જમ થવાને પાત્ર છે.માલના વેચાણ અધિનિયમ હેઠળ જે બાબતો સુસંગત છે, તે વર્તમાન તથ્યોના સંદર્ભમાં લાગુ કરી શકાતી નથી.[૪૧૦-સી-ડી]

ગાર્ડન સિલ્ક મિલ્સ લિ. વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, (૧૯૯૯) ૧૧૩ ઈ.એલ.ટી. ૩૫૮ એસ.સી., વિશિષ્ટ.

એમ.જે. એક્સપોર્ટ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ સી.ઈ.જી.એ.ટી., બોમ્બે, [૧૯૯૩] (સપ્લી.) ૧ એસ.સી.સી. ૧૬૯, સંદર્ભિત.

દિવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર:ફરિયાદ ક્રમાંક ૪૧૫૧-૪૧૫૭/૨૦૦૨.

કસ્ટમ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલ ટ્રિબ્યુનલ, કલકત્તાના તારીખ ૨૦/૧૧/૨૦૦૦ ના ચુકાદા અને આદેશ ક્રમાંક એ-૧૮૮૪-૯૧/કલ./૨૦૦૦ માં અપીલ નં. સી-૨૧૪, ૨૧૫, ૧૯૯, ૨૨૫, ૨૨૬, ૨૨૭ અને ૨૩૫/૨૦૦૦ માં.

અપીલકર્તાઓ તરફથી મુકુલ રોહતગી, એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ, એન. કે. બાજપાઈ, એ. સુબ્બા રાવ, હેમંત શર્મા અને બી. કૃષ્ણ પ્રસાદ હાજર હતા.

પ્રતિવાદી માટે ડૉક્ટર રાજીવ ધવન અને એ.ટી.એમ. રામારાંગાનુજમ, સુધીર ગુપ્તા, આર.પી. ગુપ્તા, અનંત વિજય પક્ષી, મિસ્ટ્રેસ રેખા પાટીલ અને કે. શ્રીવરાજ ચૌધરી.

કોર્ટનો ચુકાદો અપાયો હતો:

અરુણ કુમાર, ન્યાયમૂર્તિશ્રી .આ અપીલ કસ્ટમ્સ એક્સાઇઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ (ત્યારબાદ ‘ટ્રિબ્યુનલ’ તરીકે ઓળખવામાં આવશે) ના ૨૦ નવેમ્બર, ૨૦૦૦ ના આદેશ સામે નિર્દેશિત છે.આ વિવાદાસ્પદ આદેશ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલે તુસ્સાહ સિલ્કના ત્રણ માલ અને સિલ્ક કાપડના એક માલની કુલ ૪૫,૮૫,૨૯૧ રૂપિયાની કિંમતની પુનઃ નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપી હતી.ટ્રિબ્યુનલે કોલકાતાના કસ્ટમ્સ કમિશનર દ્વારા વ્યક્તિઓ પર લાદવામાં આવેલા દંડને પણ રદ કર્યો હતો.આ વ્યક્તિઓએ કસ્ટમ્સ કમિશનરના આદેશ સામે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી અને ટ્રિબ્યુનલે તેને મંજૂરી આપી હતી.તેથી વિભાગ દ્વારા આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

ટૂંકમાં હકીકત એ છે કે નવી દિલ્હીની એમ/એસ ઓલિમ્પિયા એક્સપોર્ટ્સ તેના માલિક શ્રી મહેશ ચૌહાણ દ્વારા હોંગકોંગથી કથિત રીતે એડવાન્સ લાઈસન્સ સામે માલની આયાત કરી હતી.પ્રશ્નમાં રહેલો માલ પ્રતિબંધિત વસ્તુઓની

આયાતની યાદીમાં આવે છે, જે અમુક શરતોને આધીન મંજૂર છે.આયાતકારે જુલાઈ, ૧૯૯૭માં એડવાન્સ લાઈસન્સ મેળવ્યું હતું.ઉક્ત લાઈસન્સ સામે આયાતકારે કોલકાતા બંદર દ્વારા કાચા રેશમના પાંચ માલની આયાત કરી હતી અને તે આયાત કરાયેલા માલને રૂપાંતરિત કર્યા પછી ફરીથી નિકાસ કરવાની શરતને આધીન મુક્ત કરાયા હતા.નવી દિલ્હી સ્થિત એમ/એસ ઓલિમ્પિયા એક્સપોર્ટ્સ દ્વારા છેતરપિંડીથી મેળવેલા એડવાન્સ લાઈસન્સ સામે કાચા રેશમના પાંચ માલની આયાત અને કિલચરન્સ કરવામાં આવ્યું હતું અને નિકાસની જવાબદારી નિભાવ્યા વિના આયાત કરેલા રેશમને ખુદા બજારમાં વેચવામાં આવ્યો હતો, તે અંગે ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ, કોલકાતાના અધિકારીઓ દ્વારા ગુપ્ત માહિતી એકત્રિત કરવામાં આવી હતી.આમ તેમણે મહેસૂલ મુક્તિ સૂચના અને નિકાસ-આયાત નીતિની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું.વધુ માહિતી એ હકીકત પરથી એકત્રિત કરવામાં આવી હતી કે તે જ આયાતકારે ફરીથી કોલકાતા બંદર દ્વારા રેશમ કાપડ અને તુસાહ રેશમના બે માલની આયાત કરી હતી અને આ માલ કિલચરન્સની રાહ જોઈ રહ્યો હતો.એવું લાગે છે કે જ્યારે ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ, કોલકાતા દ્વારા તપાસ ચાલી રહી હતી, ત્યારે આયાતકારને તેની આડકતરી ખબર પડી હતી અને તેથી તે ઉપરોક્ત બે માલની રવાનગી હેઠળ માલ મેળવવા માટે ક્યારેય આવ્યો ન હતો.મહેસૂલ મુજબ આયાતકાર દ્વારા મેળવેલ એડવાન્સ લાઈસન્સ બનાવટી હતું.કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની જોગવાઈઓ હેઠળ એમ/એસ. ઓલિમ્પિયા

એક્સપોર્ટ્સ અને એમ/એસ. ઓલિમ્પિયા એક્સપોર્ટ્સ, નવી દિલ્હીના માલિક શ્રી મહેશ ચૌહાણને ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ સમક્ષ હાજર થવા માટે વારંવાર સમન્સ જારી કરવામાં આવ્યા હતા.મેસર્સ ઓલિમ્પિયા એક્સપોર્ટ્સ અથવા શ્રી મહેશ ચૌહાણમાંથી કોઈને પણ સમન્સ આપવામાં આવ્યું ન હતું અને તેઓ ક્યારેય સમન્સના જવાબમાં હાજર થયા ન હતા.પાંચ માલની આયાતના અગાઉના વ્યવહારમાં સામેલ અન્ય વિવિધ પક્ષોને પણ સમન્સ જારી કરવામાં આવ્યા હતા, જે કસ્ટમ્સ દ્વારા કિલચર કરવામાં આવ્યા હતા.તેઓ સમન્સના જવાબમાં હાજર થયા હતા અને તેમના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા.આખરે ૧૪/૦૫/૧૯૯૯ના રોજ એમ/એસ. ઓલિમ્પિયા એક્સપોર્ટ્સ, નવી દિલ્હી, શ્રી મહેશ ચૌહાણ અને અન્યને કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૨૪ અને કલમ ૨૮ હેઠળ માંગણી-સહ-કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હતી.જ્યાં સુધી હાલની અપીલના વિષયની વાત છે, કારણદર્શક નોટિસમાં નોટિસ લેનારાઓને કારણ દર્શાવવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું કે શા માટે બે માલસામાનના વિષયને કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૧૧ (ડી) હેઠળ જપ્ત ન કરવો જોઈએ અને શા માટે દંડ લાદવો જોઈએ નહીં.આયાતકારે કારણદર્શક નોટિસનો જવાબ આપ્યો ન હતો.તેના બદલે એમ/એસ. ગ્રાન્ડ પ્રાઈમ લિમિટેડ પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ કસ્ટમ્સ કમિશનરને ૨૭/૦૫/૧૯૯૯ની તારીખનો સંદેશો મોકલ્યો હતો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે તેઓએ બે માલની નિકાસ કરી છે.પત્રમાં પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ જણાવ્યું હતું કે તે આયાતકારને શોધવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.વધુમાં એવું

જાણાવવામાં આવ્યું હતું કે જે માલની વ્યવસ્થા કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, તેના માટે વૈકલ્પિક ખરીદદાર શોધવાના પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હતા.કમિશનરને વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે તેઓ ઉપરોક્ત માલની ફરીથી નિકાસ/ફરીથી નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપે.કોલકાતાના શ્રી ઓમ પ્રકાશ ચૌધરી નામના વકીલે કોલકાતાના કસ્ટમ્સ કમિશનરને પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા તેમના પક્ષમાં અમલ કરવામાં આવેલ પાવર ઓફ એટર્ની મોકલ્યો હતો અને તે પાવર ઓફ એટર્નીના આધારે કાર્યવાહીમાં પ્રતિવાદી નંબર ૧નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.એવું જણાય છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતને ધ્યાનમાં રાખીને ઉપરોક્ત પ્રતિવાદી અને તેના નિર્દેશક શ્રી રાજેશ કુમાર ખટ્ટરને ૧૧/૦૨/૨૦૦૦ ના રોજ પૂરક કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હતી.૦૧/૦૫/૨૦૦૦ના રોજના આદેશ મુજબ, કોલકાતાના કસ્ટમ્સ કમિશનરે માલ, ડ્યૂટી અને કારણદર્શક નોટિસમાં સૂચિત દંડ જમ કરવાની પુષ્ટિ કરી હતી.કમિશનરને જાણવા મળ્યું કે આયાતકાર હકીકતોની ખોટી રજૂઆત અને દસ્તાવેજોમાં ખોટી માહિતી આપવા બદલ દોષિત હતો.આ આયાત કાયદાની વિરુદ્ધ હતી અને તેથી માલ જમ કરવાને પાત્ર હતો.

આ તબક્કે એ નોંધવામાં આવ્યું છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ કોલકાતા હાઈકોર્ટમાં રિટ અરજી દાખલ કરી હતી, જ્યારે કોલકાતાના કસ્ટમ્સ કમિશનર સમક્ષ કાર્યવાહી હજુ બાકી હતી.શરૂઆતના તબક્કામાં હાઈકોર્ટે કસ્ટમ્સ કમિશનરને

કારણદર્શક નોટિસ પર નિર્ણય લેવા માટે ચાર મહિનાનો સમય આપવાનો આદેશ આપ્યો હતો.જો કે, આ રિટ અરજીનો નિકાલ ૦૫/૦૭/૨૦૦૦ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો.તે સમય સુધીમાં કસ્ટમ્સ કમિશનરે કારણદર્શક નોટિસમાંથી ઉદ્ભવતી ન્યાયનિર્ણયની કાર્યવાહીમાં પહેલેથી જ આદેશ પસાર કર્યો હતો.હાઈકોર્ટે નોંધ્યું હતું કે પક્ષને ઉપરોક્ત આદેશ સામે અપીલ કરવાનો અધિકાર છે.આદેશ સાથે રિટ અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો:

“સી.ઈ.જી.એ.ટી., પૂર્વીય બેંચ માત્ર એ મુદ્દા પર આગળ વધશે કે શું અરજદાર માલનો માલિક છે અને માલ ફરીથી નિકાસ કરવા માટે હકદાર છે.

આ આદેશની જાણકારીની તારીખથી સાત દિવસની અંદર અરજદાર દ્વારા અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે અને જો તે દાખલ કરવામાં આવે તો અપીલ દાખલ કરવાની તારીખથી એક મહિનાની અંદર પૂર્વીય બેંચના સીઈજીએટી દ્વારા તેનો નિર્ણય કરવામાં આવશે.

તે મુજબ આ બાબતનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો નથી.”

ટ્રિબ્યુનલે તેની તારીખ ૨૦/૧૧/૨૦૦૦ ના આદેશ દ્વારા, જ્યાં સુધી માલની પુનઃ નિકાસનો પ્રશ્ન છે ત્યાં સુધી તેના ચુકાદાના આધારે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ સંપત રાજ દુગર અને અન્ય, [૧૯૯૨] ૨ એસસીસી ૬૬ પર આધારિત

અપીલને મંજૂરી આપી હતી.વધુમાં, ટ્રિબ્યુનલે કોઈપણ કારણો આપ્યા વિના કસ્ટમ્સ કમિશનર દ્વારા વિવિધ પક્ષો પર લાદવામાં આવેલ દંડને રદ કર્યો હતો.આ અપીલો ટ્રિબ્યુનલના ઉપરોક્ત ચુકાદા સામે નિર્દેશિત છે.અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન અધિક સોલિસિટર જનરલ-શ્રી મુકુલ રોહતગીએ રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે કોલકાતા હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને સ્પષ્ટપણે ખોટી રીતે સમજ્યો હતો, કારણ કે તેણે વિચાર્યું હતું કે તેણે દુગરના કેસ (ઉપર)ના સંદર્ભમાં અપીલનો નિકાલ કરવાનો છે.પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ અરજીનો નિકાલ કરતી વખતે હાઈકોર્ટે ટ્રિબ્યુનલને દુગરના કેસ (ઉપર જણાવેલ) મુજબ કેસનો નિર્ણય કરવાનો નિર્દેશ ક્યારેય આપ્યો ન હતો.હાઈકોર્ટના નિર્ણયનો કાર્યકારી ભાગ અગાઉ અહીં પુનઃ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે અને અમારા મતે તે નિર્ણય પરથી એવું અનુમાન કરી શકાતું નથી કે દુગરના કેસની શરતોમાં આદેશ પસાર કરવા માટે કોઈ નિર્દેશ છે.ત્યારબાદ વિદ્વાન અધિક સોલિસિટર જનરલે આ કેસને દુગરના કેસથી અલગ પાડવાનું શરૂ કર્યું.તેમનો મૂળભૂત દાવો એ છે કે વર્તમાન છેતરપિંડીનો કેસ છે જ્યારે દુગરના કેસમાં આવું નહોતું.બીજું, વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર વર્તમાન કેસમાં માલની કોઈ માન્ય આયાત નથી.તેના બદલે આ આયાત કાયદા અને કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૧૧(ડી)ની વિરુદ્ધ છે.આ સંદર્ભમાં, તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે કસ્ટમ્સ એક્ટમાં માલની ફરીથી નિકાસ માટે કોઈ જોગવાઈ નથી અને તેથી ફરીથી નિકાસની મંજૂરી આપવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.એ વાત પર

ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે દુગરના કેસમાં, કેસની વિચિત્ર હકીકતોને કારણે, ઇકિવટીમાં પુનઃ નિકાસની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.આ વર્તમાન કેસ છેતરપિંડી અને ખોટી રજૂઆતનો કેસ હોવાથી, ઇકિવટીને કોઈ સ્થાન નથી અને તેથી દુગરના કેસને દાખલા તરીકે ગણી શકાય નહીં.

આપણે વર્તમાન કેસની હકીકતો પહેલેથી જ નોંધી લીધી છે.સંબંધિત સમયગાળા માટે આયાત-નિકાસ નીતિ હેઠળ પ્રશ્નમાં રહેલો માલ પ્રતિબંધિત સૂચિમાં છે.પ્રશ્નમાં રહેલા માલની આયાત માત્ર લાઈસન્સ સામે જ માન્ય છે.માલની પુનઃ નિકાસની શરતને આધીન લાઈસન્સ આપવામાં આવે છે.આયાતકાર એ જ લાઈસન્સ હેઠળ પહેલેથી જ કરવામાં આવેલી આયાતની સામે તૈયાર અથવા અર્ધ-તૈયાર માલની પુનઃ નિકાસની શરતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.જ્યારે પ્રશ્નમાં રહેલી માલની આયાત કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આયાતકાર અગાઉની આયાત અંગે કાર્યવાહીના ડર અને વર્તમાન આયાત અંગે કાર્યવાહી કરવામાં આવે તેવી સંભાવના હોવા છતાં નોટિસ હોવા છતાં પણ હાજર થયો ન હતો.આયાતની પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે કોઈ લાઈસન્સ રજૂ કરવામાં આવ્યું ન હતું અને પ્રવેશનું કોઈ બિલ દાખલ કરવામાં આવ્યું ન હતું.આનાથી આયાત અંગે લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધ સામે આયાત થઈ.આમ કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧(ડી) અમલમાં આવે છે.તે સ્પષ્ટ રીતે માલ જપ્ત

કરવાની સત્તા આપે છે.માલ જમ કરવામાં વિભાગની કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે કાયદા અનુસાર હતી.

રેકૉર્ડ પરના તથ્યો પરથી જાણવા મળે છે કે કારણદર્શક નોટિસ જારી થયા પછી જ પ્રતિવાદી નંબર ૧ સામે આવ્યો હતો.તે કથિત રીતે એટર્ની તરીકે નિયુક્ત થયેલા વકીલ દ્વારા હાજર થયો હતો.વાસ્તવિક પક્ષ ક્યારેય આગળ આવ્યો ન હતો.આનાથી શંકા ઊભી થાય છે કે આયાતકાર અને નિકાસકાર એક જ હતા અથવા તેઓ એકબીજા સાથે મળીને કામ કરી રહ્યા હતા.પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ માલની ફરીથી નિકાસ કરવાની પરવાનગી માટે પ્રાર્થના કરી.કોઈ પણ સંજોગોમાં, આ વ્યવહાર તેની વાસ્તવિકતા વિશે મનમાં શંકા છોડી દે છે.તે એવી છાપ આપે છે કે જ્યારે આયાતકાર મુશ્કેલીમાં મુકાયો ત્યારે નિકાસકારને પરિસ્થિતિને પુનઃપ્રાપ્ત કરવા માટે એક મોરચા તરીકે ગોઠવવામાં આવ્યો હતો.

એ પણ સાચું છે કે કસ્ટમ્સ એક્ટમાં માલની પુનઃ નિકાસ અંગે કોઈ જોગવાઈ નથી.તે ગેરકાયદેસર રીતે આયાત કરવામાં આવતા માલસામાન અને અધિનિયમની કલમ ૧૧૧માં ગણાવેલા અન્ય વિવિધ કારણોસર જમ કરવાની સત્તા આપે છે.

કેસના તથ્યો પરથી આપણે જોયું છે કે આયાત કરેલો માલ પ્રતિબંધિત માલની યાદીમાં છે.સત્તાવાળાઓ દ્વારા જારી કરાયેલા માન્ય અગાઉના આયાત લાઈસન્સ સામે તેમની આયાત કરી શકાય છે.જે લાઈસન્સ સામે આયાત કરવામાં આવી હતી તે હાલના કેસમાં બનાવટી હોવાનું જણાયું હતું.આનાથી લાઈસન્સ અમાન્ય થઈ ગયું.લાયસન્સની શરતો અનુસાર માલ પુનઃ નિકાસ માટે હતો અને તે ભારતમાં વેચી શકાતો ન હતો.આયાતકારે અગાઉની આયાતના કિસ્સામાં લાઈસન્સની આ શરતનું ઉલ્લંઘન કર્યું હોવાનું જણાયું હતું.હાલની આયાતના કિસ્સામાં કાર્યવાહીના ડરથી આયાતકાર માલ સાફ કરવા માટે પણ આગળ આવ્યો ન હતો.કોઈએ એન્ટ્રી બિલ રજૂ કર્યું નથી અથવા માલને કિલચર કરવા માટે કોઈ અન્ય પગલું ભર્યું નથી.આમ આયાત સ્પષ્ટ રીતે કાયદાની વિરુદ્ધ હતી કારણ કે તે માન્ય લાઈસન્સ વિનાની હતી અને લાઈસન્સ હેઠળ લાદવામાં આવેલી શરતો/પ્રતિબંધોનું ઉલ્લંઘન કરતી હતી.આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની કલમ ૩(૧) કેન્દ્ર સરકારને નિર્ધારિત માલની આયાત અને નિકાસ પર પ્રતિબંધ, નિયંત્રણ અથવા અન્યથા નિયંત્રણ માટે સત્તા આપે છે.આવી આયાત સ્પષ્ટપણે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ની જોગવાઈઓને આકર્ષે છે અને અપીલકર્તાને પ્રશ્નમાં રહેલા માલને જપ્ત કરવાનો અધિકાર હતો.

કલમ ૧૧૧ (ડી) હેઠળ કોઈપણ પ્રતિબંધ અથવા પ્રતિબંધની વિરુદ્ધ આયાત કરવામાં આવતા માલને જપ્ત કરવાની સત્તા પર, આ અદાલતને શેખ મોહમ્મદમાં અવલોકન કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો.ઓમર વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, કલકત્તા અને અન્ય, [૧૯૭૦] ૨ એસસીસી ૭૨૮:

“કલમ ૧૧૧ની કલમ (ડી) કહે છે કે કોઈપણ માલ કે જે આયાત કરવામાં આવે છે અથવા આયાત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે, તે “આ દેશમાં અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદા દ્વારા લાદવામાં આવેલા કોઈપણ પ્રતિબંધ”ની વિરુદ્ધ હોય તો તે જપ્ત કરવાને પાત્ર છે.”તે વિભાગમાં ઉદ્દેશિત કોઈપણ પ્રતિબંધ દરેક પ્રકારના “પ્રતિબંધ” ને લાગુ પડે છે.તે પ્રતિબંધ સંપૂર્ણ અથવા આંશિક હોઈ શકે છે.આયાત અથવા નિકાસ પરનો કોઈપણ પ્રતિબંધ અમુક હદ સુધી પ્રતિબંધ છે.કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૧૧(ડી)માં “કોઈપણ પ્રતિબંધ” શબ્દમાં પ્રતિબંધોનો સમાવેશ થાય છે.માત્ર એટલા માટે કે આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની કલમ ૩ ત્રણ અલગ-અલગ અભિવ્યક્તિઓ “પ્રતિબંધિત”, “પ્રતિબંધિત” અથવા “અન્યથા નિયંત્રિત” નો ઉપયોગ કરે છે, અમે અધિનિયમની કલમ ૧૧૧ (ડી) માં “કોઈપણ પ્રતિબંધ” શબ્દની વિશાળતાને ઘટાડી શકતા નથી.”કોઈપણ પ્રતિબંધ” એટલે દરેક પ્રતિબંધ.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તમામ પ્રકારના પ્રતિબંધો.પ્રતિબંધ એ એક પ્રકારનો પ્રતિબંધ છે.”

આયાતકાર દ્વારા મુક્તિ સૂચનામાં સમાવિષ્ટ શરતોના ભંગના પ્રશ્ન પર, આ અદાલતે શેષંક સી ફૂડ્સ પ્રા. લિ., કર્ણાટક વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય, [૧૯૯૬] ૧૧ એસસીસી ૭૫૫ માં જણાવ્યું હતું કે:

“સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સની તારીખ ૧૩/૦૫/૧૯૬૯ની સૂચનામાં લાયસન્સની શરતોના ભંગનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને સૂચવવામાં આવ્યું છે કે તેના સંદર્ભમાં કલમ ૧૧૧(ઓ) હેઠળ કાર્યવાહી કરવી શક્ય નહીં હોય.એ વાત સાચી છે કે ઉપરોક્ત મુક્તિ સૂચનાની શરતોને અપીલકર્તાના લાઈસન્સનો ભાગ બનાવવામાં આવી હતી અને તે અર્થમાં, ઉપરોક્ત મુક્તિ સૂચનાની શરતોનો ભંગ એ લાઈસન્સની શરતોનો પણ ભંગ છે, જે લાઈસન્સિંગ ઓથોરિટીને તપાસ કરવા માટે હકદાર બનાવે છે.પરંતુ આ ભંગ માત્ર લાયસન્સની શરતોનો જ નથી, પરંતુ તે મુક્તિ સૂચનામાંની શરતોનો પણ ભંગ છે, જેના આધારે અપીલકર્તાઓએ કસ્ટમ ડ્યુટીની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ મેળવી હતી અને તેથી કલમ ૧૧૧(ઓ)ની શરતો કસ્ટમ અધિકારીઓને તપાસ કરવા સક્ષમ બનાવે છે.”

આ કિસ્સામાં અપીલકર્તા દ્વારા આયાત કરવામાં આવેલ માલને આ શરતને આધીન રહીને કસ્ટમ ડ્યુટીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી કે તેઓ વેચવામાં

આવશે નહીં, લોન આપવામાં આવશે નહીં, સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવશે નહીં અથવા અન્ય કોઈ રીતે નિકાલ કરવામાં આવશે નહીં. જોકે, અપીલકર્તાઓએ માલનો નિકાલ કરી દીધો હતો. એવું જોવા મળ્યું હતું કે કસ્ટમ્સ અધિકારીઓ પાસે કલમ ૧૧૧(ઓ) ની જોગવાઈઓ હેઠળ કાર્યવાહી કરવાની સત્તા હતી.

પ્રતિવાદીઓ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા દુગરના કેસમાં, આ અદાલતે સમાન આધારો પર વિશેષ સંજોગોમાં માલની પુનઃ નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપી હતી. તે કેસમાં માલની આયાત માન્ય લાઈસન્સ હેઠળ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ કસ્ટમમાંથી કિલચર કરવામાં આવ્યો ન હતો. આ કોર્ટને એ પ્રશ્ન સાથે સંબંધ હતો કે શું માલની આયાત કાયદાની વિરુદ્ધ છે અને શું માલ કસ્ટમ્સ એક્ટ હેઠળ જપ્ત કરવા યોગ્ય છે. કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ ના (ડી) અને (ઓ) ની કલમોને ધ્યાનમાં લીધા પછી આ કોર્ટે એવો મત લીધો કે કેસના તથ્યોમાં ઉપરોક્ત કલમો આકર્ષિત થતી નથી અને તેથી માલ જપ્ત કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં જ અદાલતે આયાતકારની તરફેણમાં માલસામાનમાં મિલકત પસાર કરવાના પ્રશ્ન પર પણ વિચાર કર્યો હતો અને આખરે વિદેશી નિકાસકારને માલસામાનની ફરીથી નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

વર્તમાન કેસ અને દુગરના કેસ (ઉપર) વચ્ચેનો તફાવત એ છે કે આયાતકાર તે કેસમાં ગાયબ થયો ન હતો.તેના બદલે તે કસ્ટમ્સ અધિકારીઓ સમક્ષ હાજર થયો અને માલની ડિલિવરી લેવાનો અધિકાર હોવાનો દાવો કર્યો.દુગરના કેસમાં આયાતકારે કસ્ટમ્સ અધિકારીઓ સમક્ષ ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો હતો અને કાર્યવાહી દરમિયાન નિકાસકાર પોતાની રીતે હાજર થયો હતો અને વિનંતી કરી હતી કે માલ જપ્ત ન કરવામાં આવે કારણ કે માલનો હક પસાર થયો નથી.દુગરના કિસ્સામાં, ત્યાં એક માન્ય આયાત લાયસન્સ હતું જ્યારે વર્તમાન કિસ્સામાં તેવું નથી.લાયસન્સ પર બનાવટી છે, જેના કારણે લાયસન્સ અમાન્ય થઈ ગયું છે.તેથી આયાત લાઈસન્સ વિનાની હતી.આ પ્રતિબંધિત હતું.દુગરના કેસમાં આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે આયાત લાઈસન્સ હેઠળ હોવાથી કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ની કોઈ પણ કલમ લાગુ પડતી નથી.આયાત કાયદેસર હતી.વર્તમાન કેસમાં આયાત માન્ય લાઈસન્સ વિનાની છે અને સ્પષ્ટપણે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ (ડી) અને (ઓ)નું ઉલ્લંઘન કરે છે. આ દુગરના કેસ અને વર્તમાન કેસ વચ્ચે સ્પષ્ટ તફાવત છે.તેથી, અમારા મતે દુગરનો કેસ પ્રતિવાદી નંબર ૧ને કોઈ મદદ કરી શકે તેમ નથી.

પ્રતિવાદી નંબર ૧ના વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ-શ્રી રાજીવ ધવને દલીલ કરી હતી કે નિકાસકાર માલનો માલિક બની રહે છે કારણ કે માલની મિલકત પસાર થઈ નથી.આયાતકારે બેંક દ્વારા મોકલવામાં આવેલા માલના માલિકી હક્કનું

દસ્તાવેજ રદ કર્યું ન હતું.તેથી, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે નિકાસકાર માલ પર હક ધરાવે છે અને માલની ફરીથી નિકાસ કરવા માટે હકદાર છે.અમારા મતે, વર્તમાન કેસના તથ્યોની વાત કરીએ તો આ દલીલનો કોઈ અર્થ નથી.આ કેસ ગેરકાયદેસર આયાતનો છે અને કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ (ડી) અને (ઓ) ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે લાગુ પડે છે.માલ જપ્ત થવાને પાત્ર છે.માલના વેચાણ અધિનિયમ હેઠળ જે બાબતો સુસંગત છે તે વર્તમાન તથ્યોના સંદર્ભમાં લાગુ કરી શકાતી નથી.

માલની મિલકત પસાર થઈ નથી તે અંગેની તેમની દલીલના સમર્થનમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટેના શીખેલા પરિષ્ક વકીલ શ્રી ધવને ગાર્ડન સિલ્ક મિલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, (૧૯૯૯) ૧૧૩ ઈ.એલ.ટી. ૩૫૮ એસ.સી. પર આધાર રાખ્યો હતો. આ ચુકાદાના આધારે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે માલની આયાત પૂર્ણ થઈ નથી.તે કિસ્સામાં, માલસામાનએ કસ્ટમ્સ અવરોધ પાર કર્યો ન હતો અને ભારતમાં માલસામાનના જથ્થાનો ભાગ બન્યો ન હતો.આથી, જ્યાં સુધી વર્તમાન કેસની વાત છે ત્યાં સુધી આ ચુકાદાને કોઈ સુસંગતતા નથી.વર્તમાન કેસમાં, માલની આયાત પૂર્ણ થઈ હતી.વધુમાં, વર્તમાન એવો કિસ્સો છે જ્યાં અપીલકર્તા માલ જપ્ત કરવાની તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરી રહ્યો છે અને અમારે એ નક્કી કરવાનું છે કે શું અપીલકર્તા માલ જપ્ત

કરવા માટે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે હકદાર છે કે નહીં.

આ કોર્ટ દ્વારા એમ.જે. એક્સપોર્ટ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ ધ સી.ઈ.જી.એ.ટી., બોમ્બે, [૧૯૯૩] સપ્લીમેન્ટમાં આ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો છે.૧ એસ.સી.સી. ૧૬૯ કે જે અમલમાં હોય તેવા કાયદા હેઠળ લાદવામાં આવેલા કોઈપણ પ્રતિબંધની વિરુદ્ધ માલની નિકાસ કરવાથી માલ જમ થવાને પાત્ર બનશે.ગેરકાયદેસર આયાત માટે પણ આ જ સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે.

આયાત-નિકાસ નીતિ, ૧૯૮૮-૯૧એ જીવનરક્ષક ચીજવસ્તુઓની આયાત માટે ઓપન જનરલ લાઈસન્સ જારી કરવાની મંજૂરી આપી હતી.જીવનરક્ષક સાધનો જર્મનીથી ઓ.જી.એલ. હેઠળ આયાત કરવામાં આવ્યા હતા, જેની આયાત કરતી વખતે કસ્ટમ ડ્યૂટીની ચૂકવણી કર્યા વિના કસ્ટમ કિલચરન્સ મેળવવામાં આવ્યું હતું.તેને ફરીથી પેક કરવામાં આવ્યું હતું અને કરાર હેઠળ યુ.એસ.એસ.આર.માં નિકાસ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો.એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જીવનરક્ષક ચીજવસ્તુઓની આયાતને મંજૂરી આપવાનો હેતુ એ છે કે તે ચીજવસ્તુઓ દેશમાં ઉપયોગ માટે ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે, પરંતુ ઓ.જી.એલ. દ્વારા અથવા હેઠળ તેની પુનઃ નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં

આવ્યો હતો. આવી ચીજવસ્તુઓ કલમ ૨(૩૩) ના અર્થમાં પ્રતિબંધિત હોવાથી, તેની પુનઃ નિકાસ તેમને કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૩(ડી) હેઠળ જમ કરવા અને કલમ ૧૧૪ હેઠળ દંડને પાત્ર બનાવે છે.

ઉપરોક્ત ચર્ચાનું પરિણામ એ છે કે પ્રશ્નમાં રહેલા માલની આયાત કાયદાની વિરુદ્ધ હોવાથી, માલ કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૧ હેઠળ જમ કરવાને પાત્ર હતો. કસ્ટમ્સ કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલ માલ જમ કરવાનો આદેશ કાયદા અનુસાર હોવાનું માનવામાં આવે છે. માલની ફરીથી નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપવામાં ટ્રિબ્યુનલે જે મત અપનાવ્યો છે, તેની સાથે અમે સહમત નથી. વધુમાં, ટ્રિબ્યુનલે તેના વિવાદાસ્પદ આદેશમાં પ્રતિવાદી ૩ થી ૭ પર કમિશનર દ્વારા લાદવામાં આવેલા દંડને માફ કર્યો છે. ટ્રિબ્યુનલના આદેશનો આ ભાગ કોઈપણ કારણો વિનાનો છે. ટ્રિબ્યુનલે આ વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધના પુરાવાને ધ્યાનમાં લીધા નથી, જેના કારણે કમિશનરને દંડ લાદવો પડ્યો. દંડ માફ કરવાના હુકમમાં કંઈ કહેવામાં આવ્યું નથી. તેથી, ટ્રિબ્યુનલના આદેશનો તે ભાગ પણ ટકી શકતો નથી. તદનુસાર, કસ્ટમ્સ એક્સાઈઝ અને ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલનો ૨૦/૧૧/૨૦૦૦નો વિવાદિત આદેશ રદ કરવામાં આવે છે અને કસ્ટમ્સ કમિશનર, કોલકાતાનો ૦૧/૦૫/૨૦૦૦નો આદેશ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે.

આમ અપીલને ખર્ચ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

એન.જે. અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.